

We Build Civilization

Ziaristul James Fallows, care trăiește în prezent în China (www.jamesfallows.com), scrie în ultimul număr din *Atlantic Monthly* (www.theatlantic.com/zhang) despre noua oligarhie a Chinei aflată în zbor planat spre ceea ce poate deveni cel mai de succes sistem social și economic din lume: capitalismul socialist. Aflat întâmplător în Changsha, capitala provinciei Hunan, Fallows intră în contact cu Zhang Yue, unul dintre marii magnați ai Chinei contemporane, proprietarul și directorul general al companiei Broad Air Conditioning. Ca și alți mari magnați creați în China de după deschiderea din anii '80 pe care Deng Xiao Ping a promovat-o ca unică soluție de salvare a sistemului comunist, Zhang a construit în afara orașului Changsha, în centrul cărei statuia lui Mao Zedung este poleită în aur, o piramidă egipteană și un castel asemănător cu Versailles-ul. Prin alte părți ale domeniului său sînt presărate statui ale unor personalități ale istoriei științifice și culturale a umanității. În ziua în care Fallows poposește în Broad Town, alți magnați chinezi sînt invitați să încerce mașini Porsche și să examineze avioane de transport pentru afaceri.

Este, însă, ceva ce îl face pe Zhang diferit de ceilalți magnați chinezi care sînt mai totți sprijiniți de partidul comunist în demersurile lor de a face bani. Zhang este un spirit inovator, care a avut cantitatea necesară de noroc, inventivitate și bani pentru a reuși să își construiască un imperiu cu forțe proprii. De asemenea, Zhang este un magnat chinez ciudat: una dintre principalele lui preocupări – pe lîngă grija pentru cultivarea propriilor

angajați – este protejarea mediului înconjurător. Or, în condițiile în care mastodontul economic care este China se află pe o pantă ascendentă de dezvoltare – dezvoltare care înseamnă, inevitabil, industrializare și poluare – a fi preocupat de producerea unor echipamente electrice care să nu polueze mediul este, într-adevăr un lucru demn de stimă.

Fallows nu încetează a-și exprima admirația pentru imperiul lui Zhang. Fabrica este extrem de curată, ceea ce în China pare a fi extrem de rar, judecând după reacția ziaristului american. Angajații sînt gata să intervină în probleme tehnice care se ivesc cu produsele firmei oriunde în lume, din America de Sud pînă în Japonia și au control absolut asupra calității mașinilor de aer condiționat – concepute după o metodă specială, brevetată de Zhang -. Salariile muncitorilor, deși nu mari (aproximativ 150 de dolari pe lună, semnificativ însă în condițiile în care Hunan este una dintre cele mai sărace provincii ale Chinei, care nu are avantajele economice ale zonelor de coastă, Shanghai sau Hong Kong) sunt decente.

Și cu toate astea, e ceva în articolul lui Fallows care pe mine m-a lăsat ușor nedumerit și ușor apăsător. Nu mi-e foarte clar ce. Să fie oare maniera militarizată în care sînt instruiți muncitorii lui Zhang (pe perioada pregătirii muncitorii chiar poartă haine de paramilitar)? Să fie fotografia cu toți angajații, atît cei îmbrăcați în salopete albastre, cît și cei de la birouri, în costume, aliniați de dimineață, înainte de începerea lucrului, pentru a saluta înălțarea drapelului Chinei comuniste? Să fie maniera de stăpîn feudal în care se poartă Zhang pe sine, așa cum apare el în poze? Să fie faptul că muncitorii de la Broad Air Conditioning locuiesc la fabrică, mănîncă trei mese pe zi la fabrică, se distrează la fabrică, trăiesc la fabrică? Să fie teama că acest patron de firmă nu crede că are nevoie de libertate, o condiție *sine qua non* după ideologia americană pentru dezvoltarea

capitalismului, pentru a avea succes în afaceri? Să fie semnul care se vede într-una dintre fotografiile care proclamă în chineză și engleză: „We Build Civilization/ Noi construim civilizația”? Să fie teama de necunoscutele pe care le implică un sistem politic dictatorial combinat cu grija pentru cetățeni și bunăstarea lor? Sau să fie teama că aș fi putut fi eu unul dintre cei în salopete albastre salutând steagul cu secera și ciocanul?

www.geocities.com/georgesipos).

© 2007 George Șipoș